

Een wolk van een collectie

Sandra Spijkerman

Alsof je met een ruimteschip langs tientallen kleurrijke sterren suist: daar lijkt het een beetje op als je in de nieuwe 'datawolk' van Museum Boijmans Van Beuningen – een enorme projectie op een museumwand – begeeft. Links en rechts flitsen ruim 116.000 sterren, gekleurde bolletjes die naar de kunstwerken en objecten uit de collectie van het museum verwijzen, razendsnel of juist heel rustig aan je voorbij. Het tempo is afhankelijk van de snelheid waarmee je zelf de stuurknuppel hanteert.

Met de opening van de nieuwbouw van Boijmans zal de bezoeker niet alleen letterlijk nieuwe ruimtes kunnen betreden waar nieuwe opstellingen van de collectie en wisselexposities te zien zijn, ook op een andere manier wilde Boijmans de collecties toegankelijk maken. Vertrekkend directeur Chris Dercon ziet het museum graag als kenniscentrum. Toch heeft het museum er niet voor gekozen de collectie via een database op internet toegankelijk te maken. Een dergelijke database is immers alleen handig als je weet waar je naar op zoek bent. En dat kun je van een doorsnee bezoeker niet verwachten.

Boijmans ontwikkelde twee interactieve systemen: een 'digitaal depot' en de 'datawolk'. Daarmee kun je je eigen visuele zoektocht door de collectie van Boijmans maken. Het unieke is dat de relatie met het kunstwerk zelf niet verloren gaat. Die blijft je namelijk gewoon zien. Conservator Hanneke de Man heeft zich daar de afgelopen twee jaar samen met *Kossmann.deJong exhibition architects* uit Amsterdam (concept), LUST uit Den Haag (digitale media) en Tejo Remy en René Veenhuizen (meubilair) intensief mee bezig gehouden.

Het doel van de nieuwe systemen is het publiek een blik te gunnen "achter de schermen en onder de vloer". Natuurlijk had Boijmans zijn oude 'open depot'-opstelling kunnen uitbreiden. Het had alleen maar moderne kunst, kunstnijverheid en andere disciplines hoeven toevoegen aan de opstelling met schilderijen. Dat zou echter meer van hetzelfde opleveren en niet de toeschouwer bij binnenkomst confronteren met het reservoir waaruit het museum kan putten.

Nu kan de bezoeker pal achter de entreehal struinen in het nieuwe 'digitale depot'. Twee enorme wanden zijn er van onder tot boven bedekt met kunstwerken en andere voorwerpen uit de collectie van Boijmans. Oude prenten hangen naast hedendaagse fotografie en een zeventiende-eeuwse schilderij flankeert een hypermoderne stofzuiger. Vóór de twee lange wanden hangen zes schermen. Ze lijken op het eerste gezicht van gewoon glas. Ze blijken echter vervaardigd uit elektrisch geladen glas, zogeheten *Priva-Lite*. Staat dat glas onder spanning dan is het transparant, valt de spanning weg dan wordt het op slag ondoorzichtig. Zo komt het dat je het ene moment er nog dwars doorheen de kunstwerken op de muur kunt zien.

Dan ontwaart je ook getekende contouren van de objecten op het scherm. Raak je zo'n contour aan – eindelijk eens iets waar je in een museum aan mag zitten en waar je zelfs vieze vingers op mag maken –, dan verschijnen er niet alleen plaatjes en begrippen, tegelijkertijd wordt het desbetreffende kunstwerk op de muur ook uitgelicht.

Zoektocht

Door met je hand het scherm aan te raken kun je objecten vergroten en verslepen. Zodra er meer en grotere plaatjes op het scherm te zien zijn, wordt het scherm compleet ondoorzichtig. Dan kun je je – intuïtieve – zoektocht starten door met de plaatjes te spelen, naar een toelichting van een conservator te luisteren of een kort filmpje te bekijken. Je kunt ontdekken dat achter sommige voorwerpen zelfs muziek verstopt zit. Zoals bij het schilderijtje van de Meester van de vrouwelijke halffiguren. Daarop staat een Maria Magdalena met luit en muziekboek. Exact hetzelfde muziekstuk als daar geschreven staat, kun je ook als muziekfragment beluisteren. Museum Boijmans heeft voor het 'digitale depot' informatie gezocht die verschillende groepen bezoekers aanspreekt. Het kan iets zijn over het kunstwerk of object zelf, over de plek die het binnen de collectie inneemt of iets over hoe een museum en de kunst functioneert. Bij de Emmaüsgangers van Van Meegeren wordt bijvoorbeeld wat verteld over vervalsingen. Doordat het museum ook gebruik mocht maken van beelden van het Polygoon en de publieke omroep, kun je nu onder andere een filmpje bekijken van het maken van een glazen schaal. Het zit verstopt achter de vaas van Copier. Van een andere orde is de 'datawolk'. Een blik op de 'sterrenhemel' tegenover de wand van het 'digitale depot' en je beseft hoe omvangrijk de collectie van Boijmans is. Maar liefst 116.712 schilderijen, tekeningen, prenten, beelden en objecten van glas, aardewerk, hout en diverse andere materialen. Met behulp van enkele knoppen en een stuur kun je het menu van de sterrenhemel bedienen. Daarmee kun je antwoord krijgen op vragen als hoeveel objecten van glas heeft het museum, welke verzamelaar heeft de meeste kunstwerken aan Boijmans geschonken, hoeveel kunstwerken zijn er op reis of welke discipline beslaat het grootste deel van de collectie? Een bezoeker die wil weten hoeveel tekeningen en schilderijen van Rubens Boijmans in het bezit heeft, die wordt naar de bibliotheek verwezen. Voor dergelijke specifieke kennis zijn deze systemen niet gemaakt. Om het publiek een nog betere indruk te geven van de collectie als geheel zullen er in de toekomst ook afbeeldingen aan de stipjes worden gekoppeld. En ook het 'digitale depot' zal telkens worden uitgebreid met nieuwe informatie. Op bepaalde momenten zullen ook nieuwe kunstwerken met nieuwe verhalen worden aangebracht. Want het 'digitale depot' leeft, net zoals de collectie zelf. ●